

Dugotrajna putovanja automobilom

Na kontrolni pregled prije odlaska na put

Nepoznavanje funkcioniranja DPF filtra, krivo ulijevanje goriva, rezervna guma koja nije napumpana, pregrijavanje motora na usponu do tunela Sv. Rok ili kvarovi akumulatora zbog velikog opterećenja kod modernih vozila samo su dio problema koje su detektirali HAK-ovi mehaničari koji rade na autocestama

Prošle godine, prigodom obilježavanja 50. obljetnice pružanja pomoći na cesti, nastala je, meni osobno, jedna vrlo dojmljiva fotografija. Završila je na naslovnici Revije HAK, a prikazivala je omalenu, žutu Zastavu 750 s obilježjima Auto moto saveza Hrvatske kako, zauzimajući jedva polovinu prometnog traka, vozi usporedno sa žutim Ford Connectom, jednim od HAK-ovih najsuvremenije opremljenih vozila za pomoć na cesti. Zapitao sam se tada bi li ta fotografija funkcionirala jednako dobro sa Zastavom 750 u koloni ispred ili iza Forda i zaključio da ne bi. Dajući prednost bilo kojem od ova dva vozila na fotografiji značilo bi, metaforički, umanjiti značaj onog drugog. A to ne bi bilo pravedno. Ovako su, jedan pored drugog, razmaknuti jedva metar i nešto, potpuno ravnopravni u misiji koju su obavljali ili obavljaju, no i svjedoci koliko se svijet, ponajprije onaj automobilistički, promijenio u posljednjih 50 godina. Počevši od oku vidljivih dimenzija vozila pa do svih onih dijelova kojih nije bilo ispod lima Zastave 750 ili su evoluirali do razine nezamislive te davne 1963. godine. Paralelno s razvojem automobila rasla je i njihova kompleksnost, a samim time promijenila se i priroda kvarova zbog kojih su djelatnici pomoći na cesti morali intervenirati. Na samim počecima svaki fičo je bio opremljen, za današnje pojmove, skromnom opremom koju su činili tek pribor za prvu pomoć, jednostavni alat i pokoji rezervni dio. Sve to je bilo smješteno u sanduk s ladicama kojem je mjesto ustupila stražnja klupa. Skromno, ali za ondašnje automobile sasvim dovoljno. Danas je sanduk s ladicama zamijenila moderna dijagnostička oprema bez koje je postalo nemoguće utvrditi, a onda ni otkloniti uzrok kvara na vozilu. Baš kao ni bez školovanih djelatnika koji su, prema vlastitim riječima, obrazovanjem bliže autoelektričarima ili, ako hoćete, mehatroničarima nego tipičnim automehaničarima. Potvrđuje nam to i Siniša Jurković, jedan od najboljih HAK-ovih mehaničara, čije je radno mjesto autocesta A3 od Ivanje Reke do Okučana.

- Bez školovanja i stalnog usavršavanja, u koje HAK puno ulaže, ne bih mogao kvalitetno obavljati svoj posao. Obučeni smo za rad s najsuvremenijom Boschovom dijagnostikom i zato većinu problema uspijevamo otkloniti na licu mjesta. Prosjek je oko 80%. Intervencije poput vađenja krivoga goriva ili promjene probušene gume za nas su rutina. Izazov su kvarovi složenijih sustava na automobilu, posebno električnih, a takvih je sve više.

Zanimalo nas je s kakvim se tipovima kvarova susreću HAK-ovi mehaničari koji rade na autocestama. Vrijeme je putovanja kad će mnogi od nas u desetak dana automobilom prijeći i više od tisuću kilometara, a za to se treba pripremiti. Dijelom ceste koji nadzire Siniša Jurković pretežno voze stranci, i to cijele godine. Ima puno Turaka, Bugara i Rumunja, no suprotno predrasudama, voze nove, moderne automobile. U posljednje vrijeme Siniša se često susreće s kvarovima kao posljedicom neprohodnih DPF filtra za naknadnu obradu ispušnih plinova kod dizelskih motora. Problem je, kaže, u profilu vožnje i neinformiranosti vozača. Naime, DPF filter se periodički regenerira, no zato moraju biti ispunjeni određeni preduvjeti. Od temperature motora, preko količine goriva u rezervoaru pa do načina vožnje. Tko pretežito vozi u gradu i na kratkim relacijama riskira da mu regulacijska jedinica motora nikad ili vrlo rijetko pokrene regeneraciju, a to dovodi do neprohodnosti samo filtra.

- Problem je što se vozači, jednom kad regeneracija počne, uplaše jer ispušni plinovi postaju gušći i oku vidljivi. Reagiraju instinktivno i u strahu zaustavljaju ili usporavaju vozilo, zbog čega se regeneracija prekida i tako nastaje začarani krug.

Rješenje je povremeno voziti otvorenom cestom ili prije odlaska na dulji put provjeriti u servisu stanje DPF filtra. Servisi, baš kao i HAK-ovi mehaničari, mogu pomoću dijagnostike prisilno pokrenuti regeneraciju kako bi se DPF filter očistio.

Ulijevanja krivoga goriva također nije rijetkost, a jedini uzrok je manjak pažnje. Najčešće je riječ u ulijevanju benzina u automobil s dizelskim motorom i u većini slučajeva je odlazak u servis neizbježan. Iako se uloga HAK-ovih mehaničara ovdje čini jednostavnom, nerijetko je kompliciraju sami suputnici, posebno bračni partneri koji si predbacuju za prekid putovanja.

- Uh, zna biti neugodnih situacija, pa i ozbiljnih svađa - kaže kroz smijeh Siniša. Obaviti servisni pregled vozila prije odlaska na dulji put preporuka je svih naših sugovornika. Među njima je i Mile Crnjac, HAK-ov mehaničar koji nadzire mrežu državnih cesta i autocesta oko Udbine.

- Dobar dio naših intervencija svodi se na kvarove koji se mogu spriječiti jednostavnim pregledom vozila, provjerom tekućina ili tlaka u gumama. Nije rijetkost da na intervenciji zateknem vozače kako su probušenu gumu zamijenili rezervnom koja nije dovoljno napumpana i zato ne mogu nastaviti putovanje. Nažalost, tlak u rezervnoj gumi rijetko tko provjerava, počevši od vulkanizera pa do vozača.

Mile kaže i da na usponu od Maslenice prema tunelu Sv. Rok vozači znaju imati problema s pregrijavanjem motora.

- Otkako je otvorena druga cijev tunela Sv. Rok, rjeđe se događaju pregrijavanja jer je protočnost prometa veća. No uspon je dugačak, automobili pod opterećenjem i zato rashladni sustav mora biti ispravan. Tu ponajprije mislim na termostat koji je najčešći uzrok pregrijavanja motora.

Problem je, kaže Mile, što neispravn timermostat nije uvijek lako prepoznati. Posebno u vozilima koja nemaju pokazivač temperature rashladne tekućine, nego samo indikator da je temperatura previsoka. Mnogi tada zaustavljaju vozilo i gase motor, a to je pogrešno. Time se trenutačno prekida cirkulacija rashladne tekućine, a to tek može dovesti do oštećenja osjetljivih dijelova motora. Bolje je ostaviti motor da radi u praznom hodu još nekoliko minuta, isključiti sve potrošače, spustiti prozore i uključiti grijanje kabine. Tako se preuzima dio topline te kad temperatura malo padne, tek tada treba ugasiti motor. Upitali smo Milu kakvi su vozači stranci, brinu li se o svojim vozilima više od domaćih?

- Nijemci su, prema mojem iskustvu, vozački najkulturniji i najstrpljiviji narod. Vozila su im održavana, a dogodi li im se kvar, zaustavljeno vozilo će propisno obilježiti i čekati naš dolazak. Također, uvijek se miču vide li naša vozila s uključenim rotacijskim svjetlima.

Nekoliko stotina kilometara sjevernije od Udbine, na cestama Krapinsko-zagorske županije, pomoć na cesti pruža naš treći sugovornik Boris Bedeniković. Naglašava važnost preventivnih pregleda prije odlaska na dulji put s posebnim naglaskom na akumulator. Zbog velikog broja električnih sklopova i start/stop sustava akumulatori u današnjim vozilima su vrlo opterećeni. Ako je pri tome i profil vožnje neodgovarajući, životni vijek im je bitno skraćen.

- Prazan akumulator sam po sebi nije problem, no način na koji ga vozači pokušavaju dopuniti jest. Treba biti oprezan kod 'posuđivanja' struje jer je dovoljan jedan krivi potez da se oštete električne komponente osjetljive na oscilacije napona.

Stanje akumulatora, ali i alternatora najbolje je provjeriti u specijaliziranim ili ovlaštenim servisima. Možda nije problem u akumulatoru, nego u nedovoljnom

punjenju električnom energijom, a to se neće riješiti samo izmjenom akumulatora.

OKVIR

Sami možete mnogo toga provjeriti

Vozila treba redovito održavati i pregledati prije puta, najbolje u servisu. Sami možete provjeriti tlak u gumama, uključujući i rezervnu gumu, razinu ulja, kočne tekućine, rashladne tekućine, tekućine za pranje stakla, stanje opreme vozila, uključujući kutiju prve pomoći i vatrogasni aparat. Ponesite osnovni alat, kutiju s osiguračima i rezervnim žaruljicama. Vodite računa da vam i banalni kvarovi, poput potrošenih metlica brisača, neispravnog klima-uređaja ili dotrajale žaruljice, mogu narušiti komfor, ali i sigurnost putovanja. O većim kvarovima, kakvi su prije opisani, da i ne govorimo.